

**ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2020
(ΝΕΟ ΣΥΣΤΗΜΑ)**

ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

ΝΕΟ ΣΥΣΤΗΜΑ 2020

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

α. σχολ. βιβλ. σελ. 77: «Οι πεδινόι είχαν ως ηγέτη τον Δημήτριο Βούλγαρη, ο οποίος υπονόμεινε τους κοινοβουλευτικούς θεσμούς. Με παρεμβάσεις στο στρατό επιχείρησε τη δημιουργία σώματος “πραιτωριανών” για να εξασφαλίσει την παραμονή του στην εξουσία. Εμπόδιο στις επιδιώξεις του στάθηκαν πολιτικές ομάδες και θεσμοί. Ο Βούλγαρης έβρισκε οπαδούς ανάμεσα σ’ εκείνους που είχαν διοριστεί παράνομα στο στρατό ή στο δημόσιο, και φοβούνταν μη χάσουν τη θέση τους σε περίπτωση επικράτησης συνθηκών κοινοβουλευτικής νομιμότητας, σε άνεργους πτυχιούχους και στους μικροκαλλιεργητές. Πρόκειται για μία από τις δύο μεγάλες παρατάξεις που διαμορφώθηκαν στην εθνοσυνέλευση του 1862-1864.»

β. σχολ. βιβλ. σελ. 86: «Το μοναδικό νέο πολιτικό στοιχείο έως το 1909 ήταν η εμφάνιση της κοινοβουλευτικής ομάδας των Ιαπώνων, πολιτικού μορφώματος υπό τον Δημήτριο Γούναρη, που ιδρύθηκε το 1906. Επίκεντρο της κριτικής του ήταν η αδυναμία του πολιτικού συστήματος να προσαρμοστεί στις εξελίξεις της κοινωνίας. Η ομάδα δεν μπόρεσε να επιβιώσει και διαλύθηκε το 1908.»

γ. σχολ. βιβλ. σελ. 93: «Στα μέσα του 1910 οι Κοινωνιολόγοι ίδρυσαν το Λαϊκό Κόμμα, με αρχηγό τον Αλέξανδρο Παπαναστασίου. Βασικές προγραμματικές δηλώσεις του ήταν η αναμόρφωση του πολιτικού συστήματος και η επιβολή αρχών κοινωνικής δικαιοσύνης. Στις δεύτερες εκλογές του 1910 εξελέγησαν 7 υποψήφιοι του κόμματος, οι οποίοι παρείχαν κριτική υποστήριξη στους Φιλελευθέρους.»

ΘΕΜΑ Α2

Α. Σ

Β. Λ

Γ. Λ

Δ. Σ

Ε. Λ

ΘΕΜΑ Β1

σχολ. βιβλ. σελ. 26-27

«Το πιστωτικό σύστημα της χώρας βρισκόταν πραγματικά, κατά τα πρώτα χρόνια της ανεξαρτησίας, σε πρωτόγονη κατάσταση. Ήταν συνδεδεμένο με το εμπόριο των αγροτικών προϊόντων και ιδιαίτερα με τις εξαγωγές της σταφίδας. Οι έμποροι λειτουργούσαν και ως πιστωτές, με τοκογλυφικές διαθέσεις και όρους. Ο δανεισμός κατευθυνόταν, ως επί το πλείστον, προς τους παραγωγούς και δημιουργούσε

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2020 (ΝΕΟ ΣΥΣΤΗΜΑ)

προϋποθέσεις εκμετάλλευσης, καθώς ουσιαστικά επρόκειτο για έναν τρόπο προαγοράς της επικείμενης παραγωγής, με δυσμενείς για τον παραγωγό όρους. Την ίδια στιγμή άλλοι κλάδοι της παραγωγής στερούνταν των απαραίτητων για την ανάπτυξή τους πιστώσεων, και έτσι περιορίζονταν οι επιχειρηματικές πρωτοβουλίες. Η κατάσταση αυτή ήταν αντίθετη με τις προθέσεις και τις πολιτικές του κράτους και αποθάρρυνε τα ελληνικά κεφάλαια του εξωτερικού. Οι προσπάθειες για την άρση όλων αυτών των εμποδίων υπήρξαν έντονες και προέρχονταν από πολλές πλευρές. Δεν απέβλεπαν τόσο στην εξάλειψη της τοκογλυφίας, όσο στην παράλληλη δημιουργία ενός πιο σύγχρονου πιστωτικού συστήματος, ικανού να εξυπηρετήσει τα συμφέροντα ειδικών κοινωνικών ομάδων.»

ΘΕΜΑ Β2

σχολ. βιβλ. σελ. 104-5

«Στην πολιτική πρακτική οι Φιλελεύθεροι ήταν αντιμέτωποι με δύο χρόνια προβλήματα: τη σχέση της πολιτικής εξουσίας με τους αξιωματικούς, και το καθεστωτικό. Η διαρκής αντιπαράθεση στο εσωτερικό του κόμματος για τα ζητήματα αυτά προκάλεσε αντιφατικές επιλογές. Σχετικά με το καθεστωτικό, άλλοι οπαδοί ήταν υπέρ της αβασίλευτης και άλλοι υπέρ της βασιλευομένης δημοκρατίας. Όσον αφορά τη σχέση του κόμματος με τους αξιωματικούς, από τη μια μεριά γινόταν κατανοητό ότι η πολιτικοποίησή τους δημιουργούσε κινδύνους για το πολίτευμα, από την άλλη όμως το φαινόμενο είχε αποκτήσει τέτοια δυναμική, ώστε δεν μπορούσαν να το αρνηθούν, καθώς υπήρχε κίνδυνος προσεταιρισμού των αξιωματικών από την αντίπαλη παράταξη.»

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

α. σχολ. βιβλ. σελ. 53 (κεφάλαιο 8. Η Τράπεζα της Ελλάδος)

Το 1927, με αφορμή το αίτημα της Ελλάδας στην Κοινωνία των Εθνών για παροχή πρόσθετου δανείου, τέθηκε το ζήτημα της δημιουργίας μιας κεντρικής κρατικής τράπεζας, που θα αναλάμβανε τη διαχείριση των χρεών, την έκδοση χαρτονομίσματος και την ενιαία εφαρμογή της κυβερνητικής οικονομικής πολιτικής. Παρά τις αντιδράσεις της Εθνικής Τράπεζας και κάτω από την πίεση των ξένων συμβούλων, το Μάιο του 1927 ιδρύθηκε η Τράπεζα της Ελλάδος, η οποία άρχισε τη λειτουργία της ένα χρόνο αργότερα.

Πολύ γρήγορα πέτυχε σταθερές ισοτιμίες της δραχμής με τα ξένα νομίσματα, στηρίζοντας την έκδοση χαρτονομίσματος στα αποθέματά της σε χρυσό και συνάλλαγμα και εξασφαλίζοντας τη μετατρεψιμότητα του εθνικού νομίσματος σε χρυσό. Όπως αναφέρει και το κείμενο Α η λειτουργία της νέας κεντρικής τράπεζας στις 14 Μαΐου 1928 έφερε και την εφαρμογή ενός νέου κανόνα ισοτιμίας συναλλάγματος, τον κανόνα του χρυσού, σύμφωνα με τον οποίο η δραχμή συνδεόταν με την χρυσή αγγλική λίρα. Με αυτόν τον τρόπο ήταν εύκολη η μετατρεψιμότητα ελληνικών δραχμών σε λίρες, με κάποιους περιορισμούς, με την μετάβαση απλώς στην Τράπεζα

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2020 (ΝΕΟ ΣΥΣΤΗΜΑ)

της Ελλάδος. Παράλληλα, το σύστημα αυτό συνέδεε τη νομισματική κυκλοφορία με τις διακυμάνσεις των εξωτερικών συναλλαγών της χώρας.

Η επιτυχία αυτή οδήγησε τα δημόσια οικονομικά σε περίοδο ευφορίας, βελτίωσε την πιστοληπτική ικανότητα του κράτους, ενίσχυσε την εισροή συναλλάγματος και τις επενδύσεις και προκάλεσε μία ισχυρή δυναμική που επέτρεψε τις σημαντικές πολιτικές, θεσμικές και οικονομικές πρωτοβουλίες της τελευταίας κυβέρνησης του Ελευθερίου Βενιζέλου (1928-1932). Η περίοδος αυτή κράτησε μέχρι τις αρχές του 1932, οπότε εκδηλώθηκαν στη χώρα οι συνέπειες της μεγάλης οικονομικής κρίσης, που ξεκίνησε από τη Νέα Υόρκη το 1929.

β. σχολ. βιβλ. σελ. 53-54 (κεφάλαιο 9. Η κρίση του 1932)

Η παγκόσμια οικονομική κρίση έφτασε στην Ελλάδα σε μία εποχή «ευημερίας». Η «ευημερία» σήμαινε ότι η εμπιστοσύνη των Ελλήνων σε ένα καλύτερο οικονομικά μέλλον είχε αποκατασταθεί, οι σκοτεινές εποχές της δεκαετίας του 1920 έδειχναν να απομακρύνονται, οι πληγές έκλειναν, η φτώχεια περιοριζόταν και το ελληνικό κράτος έδειχνε να σχεδιάζει το μέλλον με μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση και αισιοδοξία.

Οι προσπάθειες της ελληνικής κυβέρνησης να αποτρέψει την κρίση εξάντλησαν τα αποθέματα της χώρας σε χρυσό και συνάλλαγμα. Πράγματι, όπως σχολιάζει ο Χατζηιωσήφ στο κείμενο Β, για οκτώ μήνες από τον Σεπτέμβριο του 1931 μέχρι τον Απρίλιο του 1932, η ελληνική κυβέρνηση μαζί με την Τράπεζα της Ελλάδας προσπάθησαν να αποφύγουν την εγκατάλειψη της ελεύθερης μετατρεψιμότητας της δραχμής στο πλαίσιο του κανόνα του χρυσού και τη συνακόλουθη υποτίμηση του νομίσματος, γιατί αυτό θα καθιστούσε αδύνατη την εξυπηρέτηση των εξωτερικών δανείων της χώρας. Αν και στην πράξη η απομάκρυνση από την ελεύθερη μετατρεψιμότητα της δραχμής σε ξένο νόμισμα άρχισε από τον Σεπτέμβριο του 1931 με διάφορους περιορισμούς που επιβάλλονταν, επίσημα η ελληνική κυβέρνηση δεν προχώρησε στην άρση της λόγω διαφόρων εμμονών της σε αναχρονιστικές οικονομικές απόψεις. Όπως επισημαίνεται στο ίδιο κείμενο, η απομάκρυνση αυτή είχε ως πρώτο «θύμα» τον διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδας Αλέξανδρο Διομήδη, ο οποίος αντικαταστάθηκε επειδή θεωρήθηκε ότι ευνόησε τους μεγάλους βιομηχάνους, καθώς τους έδωσε τη δυνατότητα να εξάγουν κεφάλαια λίγο πριν επιβληθούν οι περιορισμοί συναλλάγματος.

Την άνοιξη του 1932, όμως, η κυβέρνηση δεν μπόρεσε να αποφύγει την αναστολή της μετατρεψιμότητας του εθνικού νομίσματος, καθώς και την αναστολή εξυπηρέτησης των εξωτερικών δανείων. Έτσι εγκαινιάστηκε μια περίοδος ισχυρού κρατικού παρεμβατισμού στα οικονομικά ζητήματα, ιδιαίτερα στις εξωτερικές συναλλαγές, και μια πολιτική προστατευτισμού, με σκοπό την αυτάρκεια της χώρας. Η Ελλάδα μπήκε με τη σειρά της στο χώρο της κλειστής οικονομίας, όπου οι συναλλαγές καθορίζονταν περισσότερο από γραφειοκρατικές διαδικασίες παρά από ελεύθερες οικονομικές συμφωνίες.

Στο εξωτερικό εμπόριο κυριάρχησε προοδευτικά η μέθοδος του διακανονισμού «κλήρικ». Οι διεθνείς συναλλαγές δεν γίνονταν, δηλαδή, με βάση το μετατρέψιμο συνάλλαγμα αλλά με βάση διακρατικές συμφωνίες που κοστολογούσαν τα προς

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2020 (ΝΕΟ ΣΥΣΤΗΜΑ)

ανταλλαγή προϊόντα και φρόντιζαν να ισοσκελίσουν την αξία των εισαγωγών με την αντίστοιχη των εξαγωγών, στο πλαίσιο ειδικών λογαριασμών. Για μια χώρα, όπως η Ελλάδα, όπου οι συναλλαγές με το εξωτερικό ήταν έντονα ελλειμματικές, η διαδικασία αυτή, πέρα από τα αρνητικά, είχε και θετικά στοιχεία.

ΘΕΜΑ Δ1

σχολ. βιβλ. σελ. 66-68 (κεφάλαιο 3γ. Το ρωσικό κόμμα)

α. Σε αντίθεση με τις σχετικά ασαφείς θέσεις και τη συγκεχυμένη ιδεολογία του γαλλικού κόμματος, το ρωσικό χαρακτηριζόταν από σταθερές πολιτικές θέσεις. Η ομοιότητα με τα δύο άλλα κόμματα βρισκόταν στο γεγονός ότι στη Μεγάλη Δύναμη, στην οποία στήριζαν τις ελπίδες τους για την εξωτερική πολιτική, αναγνώριζαν και ένα πρότυπο για την εσωτερική οργάνωση της χώρας. Η Ρωσία μπορούσε να βρει αποδοχή από μεγάλο τμήμα του πληθυσμού, επειδή ήταν η μοναδική Μεγάλη Δύναμη με ορθόδοξο χριστιανικό δόγμα. Όπως αναφέρει ο Κοριζής στο κείμενο Β, το ρωσικό κόμμα θεωρούσε τη Ρωσία ως τη μόνη ομόδοξη δύναμη του Βορρά η οποία είναι προστάτιδα των καταπιεζόμενων ορθόδοξων χριστιανών, φίλος της Ελλάδας, την οποία υποστηρίζει ανιδιοτελώς, και η οποία θα εκδιώξει τους Τούρκους από τα ελληνικά εδάφη. Το ρωσικό κόμμα θεωρούσε ότι ήταν εθνικό κόμμα αφοσιωμένο στην πίστη των προγόνων και αποδεχόμενο τον θρίαμβο της Ορθοδοξίας και το μεγαλείο του ελληνικού έθνους.

Το κείμενο Γ επισημαίνει ότι ο τσάρος ήταν η μόνη ελπίδα για να απελευθερωθούν οι Έλληνες. Άλλωστε οι σχέσεις των Ελλήνων με τη Ρωσία είναι μακροχρόνιες ήδη από την εποχή του ρωσοτουρκικού πολέμου και την εκστρατεία του ρωσικού στόλου υπό τον στρατηγό Αλεξέι Γκριγκόροβιτς Ορλόφ στο Αιγαίο. Με τη συνθήκη του Κουτσούκ Καϊναρτζή (1774) οι ελληνικοί χριστιανικοί πληθυσμοί αλλά και τα ελληνικά χριστιανικά πλοία προστατεύονταν από τη ρωσική ισχύ δίνοντας τη δυνατότητα στους έλληνες εμπόρους να πλουτίσουν γρήγορα από το εμπόριο στη Μαύρη Θάλασσα, δημιουργώντας ναυτικά κέντρα όπως οι Σπέτσες. Εκεί θεμελιώθηκε ο πολιτικός προσανατολισμός προς το ρωσικό κόμμα και έδωσε την ώθηση για τη δημιουργία σημαντικής ελληνικής παροικίας στο λιμάνι της Οδησσού.

Χαρακτηριστικό του ρωσικού κόμματος ήταν η άκρως συντηρητική στάση σε όλες τις επιλογές του, όπως επιβεβαιώνει και το κείμενο Β. Το θεμέλιο της κοινωνικής τάξης ήταν γι' αυτό η θρησκεία. Σ' αυτήν βασιζόταν και η νομιμότητα της εξουσίας. Έβλεπε την Εκκλησία σε διαρκή κίνδυνο και καταπολεμούσε τον κοσμοπολιτισμό και την οποιαδήποτε αποστασιοποίηση από τις παραδόσεις. Η ξενοφοβία, όπως επίσης η άρνηση του διαφωτισμού και της δυτικής παιδείας αποτελούσαν κυρίαρχες αντιλήψεις των μελών του. Προκειμένου να προσεγγίσει ευρύτερα στρώματα, απευθυνόταν συχνά στο θρησκευτικό συναίσθημα των Ελλήνων. Όλοι αυτοί απαιτούσαν την ίδρυση ενός ισχυρού κράτους, το οποίο, σε συνεργασία με τη Ρωσία και το Οικουμενικό Πατριαρχείο, θα φρόντιζε για την καθαρότητα της πίστης και θα αναγνώριζε στην Εκκλησία κυρίαρχη θέση. Ως προς αυτό το θέμα το κείμενο Α επισημαίνει ότι το ρωσικό κόμμα υποστήριζε τη στενή σχέση της ελληνικής εκκλησίας με το Πατριαρχείο της Κωνσταντινούπολης (μέσα στο πλαίσιο του αυτοκέφαλου της ελληνικής

**ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2020
(ΝΕΟ ΣΥΣΤΗΜΑ)**

εκκλησίας), επιθυμούσε περισσότερες εξουσίες της Εκκλησίας μέσα στο πλαίσιο του κράτους και ορθόδοξη μοναρχία. Άλλωστε ο αρχηγός του Θεόδωρος Κολοκοτρώνης ήταν κατά της παροχής συντάγματος γιατί θεωρούσε ανώριμο τον ελληνικό λαό για κάτι τέτοιο (κείμενο Β).

Πίστευαν ότι κάποιοι ικανοί πολιτικοί γνώριζαν τα προβλήματα του λαού καλύτερα από τον ίδιο, κι αυτοί θα έπρεπε να κυβερνήσουν. Ήταν κατά κύριο λόγο αντισυνταγματικοί, υπέρ ενός συγκεντρωτικού συστήματος διακυβέρνησης και κατά της πολυφωνίας, μολονότι σε ορισμένες περιπτώσεις φαίνεται να συνεργάστηκαν στην ψήφιση συνταγμάτων. Για το θέμα αυτό ο Πετρόπουλος στο κείμενο Α αναφέρει ότι μέσα στα 11 χρόνια, από την άφιξη του Όθωνα μέχρι και την ψήφιση του πρώτου Συντάγματος το 1844, το ρωσικό κόμμα υποστήριξε από την απόλυτη απολυταρχία μέχρι την πιο φιλελεύθερη μορφή συντάγματος, πάντα στο πλαίσιο της σχέσης που είχε με τον βασιλιά και τον βαθμό εύνοιας που εκείνος έδειχνε προς το κόμμα.

Το ιδιαίτερο πρόβλημα που έβλεπε το κόμμα των «ναπαίων» (όπως αλλιώς ονομαζόταν), στην περίοδο της βουαρκοκρατίας, δεν ήταν ο αυταρχισμός του καθεστώτος, αλλά οι κίνδυνοι που αντιμετώπιζαν η πίστη και η Εκκλησία από τα μέτρα που ψήφισε η αντιβασιλεία, π.χ. το αυτοκέφαλο της Ελληνικής Εκκλησίας, η οποία έως τότε υπαγόταν στο Οικουμενικό Πατριαρχείο. Θεωρούσαν ότι η υποταγή της Εκκλησίας της Ελλάδας στο Πατριαρχείο επέτρεπε στη Ρωσία να επεμβαίνει για την προστασία των ορθοδόξων. Στην απόφαση για το αυτοκέφαλο της Εκκλησίας οι ναπαίοι άσκησαν έντονη αντιπολίτευση.

β. Με το κόμμα αυτό συμπαρατάχθηκαν, ιδίως κατά την εποχή της διακυβέρνησης της χώρας από τον Καποδίστρια, όσοι είχαν υποφέρει ιδιαίτερα κατά την εποχή της Επανάστασης και κατά τους εμφύλιους πολέμους: οι ακτήμονες, οι μικροϊδιοκτήτες γης, αγωνιστές και χαμηλόβαθμοι αξιωματικοί, μοναχοί, και δημόσιοι υπάλληλοι που διορίστηκαν από τον Καποδίστρια και μετά τη δολοφονία του απολύθηκαν. Το κείμενο Δ σχολιάζει ότι οι λαϊκές τάξεις έβρισκαν καταφύγιο στο ρωσικό κόμμα γιατί ήταν βαθιά θρησκευόμενες και επειδή παρακινούνταν από τον κατώτερο κλήρο, κυρίως μετά τη διάλυση των μοναστηριών, ο οποίος τόνιζε τον κίνδυνο για την ορθοδοξία και ήταν εναντίον των κυβερνητικών μέτρων. Μάλιστα φαίνεται ότι δύναμή του αντί να μειώνεται, παρά τα όσα πλήγματα είχε δεχθεί, αυξανόταν.

ΤΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΙΜΕΛΗΘΗΚΕ Ο ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΤΩΝ
ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΩΝ

**«ΟΜΟΚΕΝΤΡΟ» ΚΑΙ «ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ» ΦΛΩΡΟΠΟΥΛΟΥ
ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Μ. – ΠΟΥΛΑΚΟΥ Μ.**

www.floropoulos.gr